

pilotMOP

Pilotni projekt za implementacijo
prostorske in gradbene zakonodaje

Pilot MOP

Pilotni projekt za implementacijo
prostorske in gradbene zakonodaje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

GEODETSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Področje 1: Zagotovitev podatkov za vzpostavitev prostorskega planiranja na regionalni ravni

Poročilo 4. faze

Idrija, oktober 2022

PODATKI O PROJEKTU

Naročnik:

Geodetski inštitut Slovenije
Jamova cesta 2
1000 Ljubljana
Matična številka: 5051649000
ID za DDV: SI81498756
Račun: 01100-6030348025
Odgovorna oseba: Milan Brajnik, direktor

Izvajalec:

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija
Mestni trg 1
5280 Idrija
Matična številka: 1489143000
ID za DDV: SI93276583
Račun: SI56 0475 2000 0210 928
Odgovorna oseba: Jožica Lazar, direktorica

Pogodba:

Številka naročila:	
Naslov pogodbe:	
Številka pogodbe (naročnik):	Datum: dd. mm. llll
Številka pogodbe (izvajalec):	Datum: dd. mm. llll

Zastopnik

Naročnik: Ime Priimek
Izvajalec: Jožica Lazar

Avtorji:

Andreja Trojar Lapanja^a, Diana Golob Mrak^a, Jožica Lazar^a

^a Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija

Ostali sodelavci:

KAZALO VSEBINE

PREDLOGI IN PRIPOROČILA ZA NAČIN PRIPRAVE RPP OZIROMA ZA VODENJE POSTOPKA PRIPRAVE RPP PO ZAKONSKO DOLOČENIH KORAKIH/ FAZAH POSTOPKA PRIPRAVE	1
1. O postopku priprave RPP	1
1.1. O komisiji za prostorski razvoj	1
1.2. O resorjih in njihovi vlogi pri pripravi RPP	2
2. O terminskem planu priprave in izdelave RPP	3
2.1. Glede izhodišč za pripravo RPP	3
3. O organiziranosti v regiji.....	5
3.1. Interdisciplinarna skupina strokovnjakov za izdelavo RPP po 45. Členu ZUreP-3 RPP	6
4. O Reorganizaciji in krepitev na državni ravni	6
5. RPP kot kontinuiran proces.....	6
PREDLOGI IN PRIPOROČILA ZA VSEBINO IN OBLIKO TEKSTUALNEGA IN GRAFIČNEGA DELA RPP.....	7
1. Pomembno artikulirati, kakšne narave bo Regionalni prostorski plan (RPP).....	7
2. Dogovor države, regije in občin o vsebinah, ki bodo obravnavane v RPP	7
2.1. RPP mora skladno z ZureP-3 vsebovati zasnove vseh predpisanih področij in sicer 7	
2.2. Na podlagi ZureP-3 se v RPP lahko umeščajo tako prostorske ureditve državnega kot lokalnega pomena	8
3. Grafični del RPP.....	9
3.1. Priprava kartografske podlage 1:250.000	9
3.2. Zasnova omrežij naselij in njihova funkcija v regiji	14
3.2.1. Uporabljeni podatki.....	14
3.2.2. Rezultati	20
3.3. Zasnova razvoja posameznih dejavnosti	23
3.4. Zasnova zelenega sistema.....	26
3.5. Prostorski sloji na italijanski strani meje	28
3.6. Usmeritve	28
UGOTOVITI, ALI JE IZDELAVA KARTOGRAFSKE PODLAGE V M 1:100.000 NUJNA ZA POTREBE RPP	29
VIRI IN LITERATURA	30
PRILOGE	32

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: <i>Aktivnosti za pripravo do potrditve izhodišč za RPP</i>	3
Preglednica 2: <i>Šifrant podatkovnih slojev uporabljenih za kartografsko podlago</i>	10
Preglednica 3: <i>Šifrant strukture prikazanih atributivnih podatkov slojev na kartografski podlagi</i>	13
Preglednica 4: <i>Šifrant sloja planskega stanja središč v policentričnem urbanem sistemu</i>	15
Preglednica 5: <i>Šifrant dodanih stolpcev sloja delovnih migracij</i>	15
Preglednica 6: <i>Šifrant atributivne tabele sloja širšega mestnega območja</i>	16
Preglednica 7: <i>Šifrant podatkovnih slojev</i>	17
Preglednica 8: <i>Šifrant atributivne tabele sloja centralnih naselij</i>	17
Preglednica 9: <i>Šifrant sloja razvojne uspešnosti podeželskih območij</i>	18
Preglednica 10: <i>Šifrant dodanih stolpcev sloja stičnih naselij</i>	19

KAZALO SLIK

Slika 1: Izrez iz kartografske podlage.. ..	10
Slika 2: Izgled osnovnega kartografskega projekta v katerem so bile izdelane posamezne karte.....	12
Slika 3: Zasnova omrežij naselij in njihova funkcija v regiji.....	22
Slika 4: Zasnova razvoja posameznih dejavnosti	25
Slika 5: Zasnova zelenega sistema.....	27
Slika 6: Primer karte v projektu Transland – Zasnova krajine.	29

Ta stran je namenoma prazna.

Predlogi in priporočila za način priprave RPP oziroma za vodenje postopka priprave RPP po zakonsko določenih korakih/ fazah postopka priprave

1. O postopku priprave RPP

Potrebno je izdelati procesni načrt in vsebinski okvir za izdelavo RPP t.i. Izhodišča za pripravo regionalnega prostorskega plana. Postopek je predpisan v 78. Členu ZureP-3. Postopek je potrebno podrobneje razdelati.

Ključna vprašanja, na katera je potrebno odgovoriti oziroma predlagati rešitve v okviru PILOT MOP RPP, pred pričetkom zagona prve generacije RPP so:

- Ali postopki in dela za ustanovitev Komisije za prostorski razvoj že potekajo (40. Člen)?
- Kako bo MOP zagotavljal podporo regijam pri reševanju proceduralnih zapletov pri sprejemanju RPP (42. Člen)?
- Kako NUP ustrezno seznaniti z nivojem načrtovanja vsebin regijskega pomena, da bodo ustrezno temu podajali predloge vsebin in mnenje?
- Kako NUP seznaniti z nujnostjo zagotavljanja strokovnih podlag za svoje vsebine v razumnih rokih?
- Smiselno bi bilo podrobneje razdelati postopek izdelave RPP iz vidika tveganj in anomalij, ki se pogosto pojavljajo pri prostorskem načrtovanju (kot na primer kdaj se nosilce pozove za podajo vsebin z njihove pristojnosti, koliko časa se čaka na vsebine NUP, kaj storiti, če NUP regiji pogojuje mnenje z izdelavo strokovne podlage za njihove potrebe...)? 42. Člen ZUreP-3 daje ministrstvu, pristojnemu za urejanje prostora možnost, da pri pripravi prostorskih aktov na občinski, medobčinski ali regionalni ravni zaradi zagotavljanja ekonomičnosti postopka opozori nosilca urejanja prostora na upoštevanje rokov oziroma predlaga sklic skupnega usklajevalnega sestanka več nosilcev urejanja prostora, nosilci urejanj prostora pa morajo z ministrstvom sodelovati.
- Podrobno bi bilo potrebno določiti, kako se postopek priprave RPP spelje, zlasti kako naj se država in občine pri pripravi Izhodišč dogovorijo in uskladijo.

Čeprav se na navedena vprašanja ne odgovarja v samem postopku priprave za RPP, pa so odgovori nanje pomembni, saj lahko našteje teme predstavljajo pomembne časovne zamike pri izdelavi RPP ali tudi vsebinske neskladnosti in blokado procesa.

1.1. O komisiji za prostorski razvoj

Ustanovitev Komisije za prostorski razvoj in njeno telo, Prostorski svet, sta bila določena že v Zakonu o urejanju prostora ZUreP-2 v letu 2017. Do danes še nista bila ustanovljena. V ZUreP-3, ki se je pričel uporabljati s 1. 6. 2022 v 40. Členu, v 1. Odstavku piše: Komisija vlade za prostorski razvoj (v nadaljnjem besedilu: Komisija za prostorski razvoj) je stalno delovno telo vlade, ki na medresorski ravni zagotavlja usklajenost in upoštevanje ciljev urejanja prostora in strategije prostorskega razvoja Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Strategija), tako da:

- pri pripravi predpisov in razvojnih dokumentov države, ki obravnavajo oziroma vplivajo na prostorski razvoj, izda mnenje;
- izda mnenje o izhodiščih za pripravo Strategije in predlogu Strategije;
- izda mnenje o akcijskem programu za izvajanje Strategije;
- izda mnenje o izhodiščih za pripravo in predlog akcijskega programa za izvajanje Strategije na morju;
- izda mnenje o regionalnem prostorskem planu;
- izda mnenje, da gre za tako prostorsko ureditev, ki je zaradi svojih gospodarskih, socialnih, kulturnih in varstvenih značilnosti pomembna za razvoj Republike Slovenije ter se šteje za prostorsko ureditev državnega pomena;

- izda mnenje o podrobnejših pravilih urejanja prostora iz državnega prostorskega reda;
- izda mnenje k smernicam državnih nosilcev urejanja prostora;
- skrbi za vsebinsko in postopkovno usklajeno delovanje nosilcev urejanja prostora in pripravljavca pri pripravi prostorskih aktov in predloži priporočila;
- skrbi za vsebinsko in postopkovno usklajeno delovanje nosilcev urejanja prostora, pripravljavca, pobudnika, naročnika oziroma investitorja v postopkih državnega prostorskega načrtovanja in predloži odločitve;
- v postopku odločanja o načinu razrešitve nasprotja javnih interesov predloži mnenje vladi;
- izda mnenje o upravičenosti nadomestnega ukrepanja države;
- izda mnenje o poročilu o prostorskem razvoju Slovenije.

Začetek delovanja Komisije za prostorski razvoj ureja 311. člen ZUreP-3, ki določa, da komisija začne delovati v treh mesecih po začetku uporabe tega zakona. Isti člen določa tudi, da pred začetkom delovanja komisije vlada sprejme poslovnik njenega delovanja in da predlog poslovnika pripravi ministrstvo. V tretjem odstavku tega člena še piše, da se do začetka delovanja Komisije za prostorski razvoj naloge iz prvega odstavka 40. člena tega zakona ne izvajajo.

V izogib degradaciji prostora in prekomernih posegov v prostor je potrebno nemudoma vzpostaviti in začeti delovanje Komisije za prostorski razvoj in Prostorskega sveta. Če to ni izvedljivo, naj zakonodajalec previdi ter implementira drugačen način usklajevanja in blaženja/mediacije "tekmovanja sektorjev/NUP za svojo nadvlado v prostoru". Na takšno delovanje nekaterih resorjev/NUP opozarjajo tudi občine pri sprejemanju svojih prostorskih aktov. Po drugi strani pa morebiti namera Ministrstva za infrastrukturo ob javni obravnavi predloga Zakona o umeščanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije nakazuje, da se nadaljuje iskanje delnih in ne celovitih rešitev. Predlog namreč predvideva dopolnitev 42. člena ZUreP-3, ki kot dolžnost usklajevanja nalaga ministrstvu, pristojnemu za energijo.

Nujno je torej, da MOP pripravi izhodiščno gradivo in poziv Vladi RS za vzpostavitev Komisije, z namenom transparentne in artikulirane skrbi za javni interes na področju razvoja in urejanja prostora. Komisija bo zagotavljala nadsektorsko usklajevanje interesov oziroma strokovno preverila ustreznost v našem primeru regionalnih razvojnih planov.

Menimo, da je vloga Komisije ključna in ni odgovorno predlagati kake druge delne oziroma začasne rešitve za izvajanje medsektorskih usklajvanj.

1.2. O resorjih in njihovi vlogi pri pripravi RPP

Za zagotovitev kvalitetnih regionalnih prostorskih planov je potrebno redno, aktivno in strokovno vključevanje ključnih resorjev, še posebej zaradi aktualnih dogajanj na področju podnebnih sprememb (vplivov na podnebne spremembe), energetskih konceptov, varovanja narave,...in sicer z:

- pripravo oziroma aktualizacijo strokovnih podlag glede na nove svetovne izzive;
- medresorskim povezovanjem in sodelovanjem ter usklajevanjem na izbirnih vsebinah, ki potrebujejo kjer je nujno medresorsko sodelovanje in usklajevanje oziroma opredelitev smeri (npr. energetska izraba OVE in vpliv energetskih objektov na prostor,...);
- redno strokovno sodelovanje v vseh fazah priprave RPP;
- zagotovitev koordinacije resorjev s strani MOP;
- zagotovitev skrbnika regije na MOP, ki redno izvaja koordinacijo s skrbnikom regije na MGRT.

Za pripravo RPP predstavlja problem pomanjkanje informacij glede strokovnih podlag ključnih resorjev in strokovnih podlag za več resorjev (medsektorsko sodelovanje)/ Ključni resorji (MKGP - kmetijstvo, podnebne spremembe, energtika v povezavi OVE, promet – zlasti železnica, turizem,

ipd./) bi morali za pripravo RPP zagotoviti razvojne načrte za njihovo področje in strokovne podlage, razdelane po regijah. Resorji bi morali skupaj z MOP pripraviti najprej projektne naloge za te strokovne podlage, nato pa strokovne podlage skupaj izdelati (podobno kot SP za SPRS 2004, možno izdelati kot CRP naloge). Vse razpoložljive strokovne podlage je potrebno zbrati na enem mestu – npr. na portalu PIS.

2. O terminskem planu priprave in izdelave RPP

Terminski plan priprave in izdelave RPP mora biti zastavljen na način in v obsegu, ki bo zagotavljal izvedbo transparentnega, vključujočega in strokovnega postopka priprave, obravnave in uskladitve gradiv. Delno je potreben časovni obseg odvisen od obsega in vrste izbranih vsebin, ki jih bo posamezna regija izbrala.

Predlagamo, da se ustrezno pozornost ter primeren časovni obseg nameni pripravi Izhodišč za pripravo RPP. Dopuščamo več načinov priprave izhodišč:

- Izhodišča pripravi pripravljavec v sodelovanju s projektno skupino sestavljeno iz predstavnikov občin in NUP-ov ter drugih deležnikov
- Izhodišča pripravi izbrani izdelovalec RPP

Postopek izbire izvajalca pripravljavec izvede na podlagi skrbno pripravljene projektne naloge.

Predlagamo, da pripravljalec za strokovno posvetovanje, preverjanje in pomoč pri presoji oblikuje posvetovalno telo, v katerem sodelujejo strokovni sodelavci občin v regiji s področja urejanja prostora.

2.1. Glede Izhodišč za pripravo RPP

Za izdelavo Izhodišč za pripravo RPP je potrebno predhodno strokovno delo, saj izhodišča podajo okvir obravnave in cilje prostorskega razvoja regije. V pripravo izhodišč predlagamo vključitev strokovnjaka za vključevanje javnosti oziroma sočasno pripravo Načrta komuniciranja in vključevanja javnosti za pripravo RPP. V preglednici podajamo možen nabor korakov do potrditve izhodišč za RPP.

Preglednica 1 : Aktivnosti za pripravo do potrditve izhodišč za RPP

Koraki – možen potek	Vsebina koraka	Časovni razpon*
PREDPRIPRAVA NA POSTOPEK PRIPRAVE RPP		
Nastavek dogovora	- Oceniti vrednost naloge - Razjasniti, kdo je naročnik (občine, MOP, MGRT) - Določiti finančne in druge obveznosti udeleženk - Določiti pravno obliko dogovora	1 mesec
Usklajevanje med občinami	- Dialog in uskladitev izbranih vsebin RPP med občinami ter - Izbor obravnavanih vsebin RPP (od izbranih vsebin so odvisne potrebne strokovne podlage, kadrovske zahteve pri izboru izvajalca RPP,...)	
Izbor pripravljavca RPP	- Razpis skladno z ZJN oziroma določitev pripravljavca s potrditvijo na Svetu regije	2 meseca
Izbor izdelovalca RPP	- Priprava projektne naloge - Priprava RD za izbor izvajalca	3 meseca

	- Izvedba postopka JN z izdajo sklepa o izbiri	
PRIPRAVA IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO RPP		
Vsebina izhodišč	V izhodiščih so podani razlogi za pripravo Regionalnega prostorskega plana Goriške regije (v nadaljevanju: RPP), njegovi vsebinski elementi in ključni izzivi, koraki priprave s predvidenim časovnim okvirom, proces sodelovanja z udeleženci pri urejanju prostora ter podrobnejša predstavitev zakonodajnega okvira. Izhodišča, potrjena s strani relevantnih udeležencev pri urejanju prostora (v nadaljevanju udeleženci), pomenijo začetek formalnega postopka priprave RPP in so gradivo, na podlagi katerega pripravljavec pridobi odločbo o potrebnosti izvedbe celovite presoje vplivov na okolje (v nadaljevanju CPVO). 1. Uvod 2. Razlogi za pripravo 3. Elementi priprave • Območje priprave • Cilji priprave 4. Zakonodajni okvir 5. Opis obstoječega stanja • Podrobnejši opis sedanjih dejavnosti in rab 6. Nacionalna izhodišča 7. Predhodna faza priprave RPP 8. Sintezni scenarij za osnutek RPP 9. Priprava PPN 10. Ključni izzivi • Proces sodelovanja • Čezmejno sodelovanje in usklajevanje • Zagotovitev strokovnih podlag • Zagotavljanje in uporaba ažurnih podatkov -	
Nabor vsebin, ki bodo predmet RPP	- Prepozna se ključne izzive in izdela nabor vsebin. - Izdela se procesni načrt. - Izdela se NOVJ za RPP. - Vse predhodno delo se strne v izhodišča. - Uskladitev med občinami in z državo.	4 mesece
Izdelava potrebnih strokovnih podlag	- strokovna podlaga, v kateri se na podlagi analize stanja v prostoru in razvojnih potreb določijo usmeritve za razvoj poselitve, razvoja v krajini in gospodarske javne infrastrukture, - urbanistične zasnove za mesta in druga urbana naselja - krajinska zasnova za posamezna krajinsko zaokrožena območja - sektorske strokovne podlage - strokovne podlage NUP - strokovne podlage regije / občin - strokovne podlage pobudnikov	4 – 18 mesecev
Analiza stanja	- <u>poročilo o prostorskem razvoju regije</u> - <u>identifikacija razvojnih in varstvenih interesov</u> (na podlagi RPP, SPRS in akcijski programi, državni razvojni dokumenti in ureditve državnega pomena, razvojni cilji EU, druge razvojne potrebe lokalnih skupnosti) - <u>izdelava NOVJ - do sprejetja izhodišč</u> - priprava <u>nabora deležnikov</u> - priprava <u>nabora obstoječih SP</u> - priprava <u>podatkovne baze</u> za izdelavo RPP	4 meseci
Razvojni scenariji	- Izdelava <u>razvojnih scenarijev</u>, usklajevanje, izbor optimalnega - Določitev <u>vizije in ciljev</u>	4 meseci

	- Nabor dodatnih strokovnih podlag	
Potrditev izhodišč - dogovor	Potrdi se usklajena vsebina, postopek in vključevanje. Izhodišča se objavijo v PIS.	1 mesec
	PRIPRAVA RPP	

*faze se lahko med seboj prekrivajo

Ocenjujemo, da je za kvalitetno in usklajeno pripravo izhodišč, vključno s pripravo potrebnih strokovnih podlag potreben čas cca 18 mesecev.

Ocenjujemo, da je za pripravo RPP in izvedbo postopka obravnave in sprejema potrebnih cca. 28 mesecev.

3. O organiziranosti v regiji

Predlagamo, da Razvojni svet vsake regije imenuje telo, **odbor za prostorski razvoj regije**, ki je v osnovi namenjen spremljanju procesa izdelave RPP – zgodnjemu seznanjanju z vmesnimi rezultati že tekom samega procesa. Priporočljivo je, da so med člani predstavniki občin, nosilcev urejanja prostora ter NVO.

Po Zakonu o skladnem regionalnem razvoju Uradni list RS, št. 20/2011 z dne 18. 3. 2011: 12. člen ZSRR-2 Razvojni svet regije imenuje odbore za pripravo RPP. Lahko pa imenuje tudi odbore za določena ključna razvojna vprašanja. Npr. v Goriški razvojni regiji že več let deluje Odbor za razvoj 4. razvojne osi, ki pripravlja pobude, preverja in usklajuje plane z državo, širše utemeljuje pomen 4. ROS in spremlja izvajanje načrtovanja novih prometnih povezav.

12. člen

(naloge in delo sveta)

(1)Svet ima naslednje naloge:

- vodi in usmerja pripravo regionalnega razvojnega programa in ga sprejme,
- na področju regionalnega razvoja sodeluje z regijami drugih držav,
- sklepa dogovore za razvoj regije,
- sodeluje v teritorialnem razvojnem dialogu,
- spremlja izvajanje regionalnega razvojnega programa in dogovorov za razvoj regije in
- opravlja druge naloge v skladu s tem zakonom.

(2)Svet sprejema odločitve na seji z večino glasov navzočih članov. Svet veljavno odloča, če je na seji navzoča večina vseh članov sveta in večina članov sveta, predstavnikov občin.

(3)Odločitev sveta o regionalnem razvojnem programu in dogovoru za razvoj regije mora naknadno potrditi 60 odstotkov županov občin z večino prebivalstva regije.

(4)Na sejo sveta se vabi predstavnik službe, ki nima pravice glasovanja.

(5) Za pripravo predlogov odločitev v postopku priprave in izvajanja regionalnega razvojnega programa na prioritetnih področjih razvoja v regiji imenuje svet odbore, ki jih sestavljajo predstavniki regijske razvojne mreže, zunanji strokovnjaki, predstavniki občin, izpostav državnih organov in drugih institucij, ki delujejo v regiji in so pomembne za njen razvoj. Odbore sveta vodijo regionalni menedžerji.

(6) Svet podrobneje uredi organizacijo in način svojega dela s poslovnikom. S poslovnikom se določi tudi način ugotavljanja in preprečevanja nasprotja interesov pri delu in pri odločanju sveta.

Priporočamo tudi, da se za konstantno komuniciranje z občinami v regiji ustanovi strokovna **posvetovalna skupina oziroma projektna skupina s strani strokovnih sodelavcev** s področja prostora občin v regiji (občinski urbanisti).

3.1. Interdisciplinarna skupina strokovnjakov za izdelavo RPP po 45. členu ZUreP-3

Za izdelavo regionalnega prostorskega plana, posameznih sestavin regionalnega prostorskega plana ali njegovih strokovnih podlag pripravljavec zagotovi sodelovanje interdisciplinarne skupine strokovnjakov iz 45. člena tega zakona. Zagotovi tudi izdelovalca regionalnega prostorskega plana v skladu s predpisi, ki urejajo javno naročanje.

Priporočamo, naj se glede na raven RPP, njegovo merilo 1:250.000 in s tem raven obravnave, ki je izrazito strateška in ne izvedbena, interdisciplinarnost zagotavlja s skupino sestavljeno iz arhitektov, krajinskih arhitektov, prostorskih načrtovalcev, geografov in komunikologov/ sociologov/ antropologov. Ker se bodo pripravljavci RPP med seboj bistveno razlikovali ocenjujemo, da je bistveno, da se omenjene kompetence/ veščine za izdelavo RPP zagotavljajo na ravni celotne skupine pripravljavec/ izdelovalec. Glede na vsebino, obseg in obliko RPP naj se ta skupina dopolni z osebo iz področja gradbeništva, prometnega inženirstva, agrarne ekonomike, biologije, ekonomije (urbana ekonomika), gozdarstva, ekologije, geodezije in po potrebi ostalih.

4. O Reorganizaciji in krepitev na državni ravni

Razvojno in prostorsko planiranje na ravni države naj postane del skupne službe, ki naj se po potrebi kadrovsko okrepi. Razvojno regionalno načrtovanje je trenutno del Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, Direktorata za regionalni razvoj. Z junijem 2022 sprejetim Zakonom o spremembi Zakona o Vladi RS se ta prenaša na novoustanovljeno Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj. Prostorsko planiranje je del Ministrstva za okolje in prostor, Direktorata za prostor, graditev in stanovanja, Sektorja za strateški prostorski razvoj. Zagotovi naj se usklajeno delovanje omenjenih resorjev oziroma vsebin, ki so ključne za razvoj regij – prostorsko in razvojno načrtovanje. Minimalno z redno koordinacijo.

Priporočila ob zagonu prve generacije RPP:

- Izvajanje usklajevanj med regijo in resorji
- Redna obdobjna koordinacija (po fazah) s pripravljavci RPP in izdelovalci RPP
- Izvedba izobraževanj in prenos dobrih praks

5. RPP kot kontinuiran proces

RPP se mora opredeliti in izvajati kot stalna naloga RRA v posamezni regiji. Po 278. členu ZUreP-3 pripravljavec regionalnega prostorskega plana vsaka štiri leta po sprejetju regionalnega prostorskega plana pripravi poročilo o prostorskem razvoju za območje regionalnega prostorskega

plana. Poročilo je tudi osnova za načrtovanje kohezijske politike in se navezuje na analizo stanja v skladu s predpisi, ki urejajo skladen regionalni razvoj. Vsebina poročila se lahko podrobneje določi v posameznem regionalnem prostorskem planu. Izbrani pripravljavci RPP bodo v skladu z 19. členom Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2) prejeli pooblastila za izvajanje prostorskega planiranja na regionalni ravni kot razvojno nalogo s strani države, ki je v javnem interesu. Javno pooblastilo naj bi podelilo Ministrstvo za okolje in prostor. Postavlja se vprašanje ali s tem pripravljavec RPP postane tudi nosilec urejanja prostora? V ZUreP-3 v 3. členu, točki 26, je določeno, da so nosilci urejanja prostora ministrstva, organi lokalnih skupnosti, izvajalci javnih služb ter nosilci javnih pooblastil, ki sodelujejo v postopkih priprave prostorskih aktov in v postopkih državnega prostorskega načrtovanja - nosilci urejanja prostora so državni in lokalni. Pripravljavci RPP bodo imeli javna pooblastila. Omenjeni člen sicer navaja, da so nosilci urejanja prostora državni in lokalni. Bolj podrobno to določa 41. člen ZUreP-3. Ta v 2. odstavku navaja, da so državni nosilci urejanja prostora, ne glede na druge zakone, le ministrstva, ki skrbijo za enotno zastopanje vseh resornih javnih interesov. Seznam državnih nosilcev urejanja prostora se objavi v prostorskem informacijskem sistemu. V 4. odstavku pa da so lokalni nosilci urejanja prostora tisti organi občin, izvajalci javnih služb in nosilci javnih pooblastil, ki so kot taki določeni z občinskimi predpisi in akti, izdanimi za izvrševanje javnih pooblastil. Kaj to pomeni za pripravljavce RPP? Je potrebno ZUreP-3 ustrezno dopolniti? Tudi v smislu nalog, ki bi jih pripravljavec RPP kot nosilec urejanja prostora izvajal. Verjetno najmanj:

- pripravijo smernice s svojega delovnega področja ob upoštevanju 16. ZUreP-3, ki se vključijo v državni prostorski red;
- izdajo mnenja v postopkih priprave OPN, OPPN in lokacijske preveritve;
- izdajo mnenja pri državnem prostorskem načrtovanju.

Če je temu tako, potem ocenjujemo da sta za kontinuirano regionalno prostorsko planiranje pri pripravljavcu RPP potrebni vsaj dve polno zaposleni osebi.

Predlogi in priporočila za vsebino in obliko tekstualnega in grafičnega dela RPP

1. **Pomembno artikulirati, kakšne narave bo Regionalni prostorski plan (RPP)**, ki ga bo določena regija pripravila. Pri tem se nam kažeta dve možni smeri razvoja. Smeri sta namenoma karikirani.

- Model 1: Vsebina RPP bo predvsem odraz stanja v prostoru ter pravnih, predvsem prostorskih dokumentov države (SPRS in DPN) in občin (OPN in OPP) ter varovanj in omejitev v prostoru.
- Model 2: Vsebina RPP bo aktivno naslavljal razvojno varstvene teme regije, ki niti v nadrejenih niti v podrejenih aktih še niso ustrezno ciljno obravnavane ali prepoznane, ali pa še niso umeščene v prostor.

Od tega, h kakšnemu prostorskemu aktu bo naravnana regija oziroma kaj bo cilj in namen priprave novih RPP, je odvisen celoten proces priprave prostorskega akta ter tudi njegove posledice.

2. **Dogovor države, regije in občin o vsebinah, ki bodo obravnavane v RPP**

Uvodoma je potrebno povzeti, katere teme in zasnove morajo biti predmet RPP in katere vsebine se lahko načrtujejo na regijskem nivoju. Pri regijah, ki se bodo pri izdelavi RPP odločale za vsebino opisano pod Model 1, številne od navedenih možnih vsebin ne bodo obravnavane.

- 2.1. **RPP mora skladno z ZureP-3 vsebovati zasnove vseh predpisanih področij in sicer:**

- cilje in prednostne naloge prostorskega razvoja občine;

- naselja v omrežju naselij in njihovo vlogo;
- zasnovo omrežja gospodarske javne infrastrukture;
- zasnovo družbene infrastrukture lokalnega pomena;
- prednostna območja za razvoj dejavnosti, pomembnih za občino;
- zasnovo zelenega sistema;
- območja, za katera se izdelata urbanistična ali krajinska zasnova.

2.2. Na podlagi ZureP-3 se v RPP lahko umeščajo tako prostorske ureditve državnega kot lokalnega pomena:

- Z RPP se lahko uskladijo zasnove prostorskih ureditev državnega pomena tako, da se opravijo vsaj predhodno vrednotenje in utemeljitev možnih variant, opredelijo predlogi izvedljivih variant in podajo usmeritve za njihovo prostorsko načrtovanje. Če je v regiji predvidena umestitev ureditve državnega pomena in se država in občine dogovorijo, da se umešča z RPP, je potrebno zanjo izdelati študijo variant in predlog najustreznejše variante.
- V RPP se obvezno uskladijo in določijo tudi zasnove prostorskih ureditev lokalnega pomena, ki segajo na območje več občin ali vplivajo na razvoj več občin. Za ta namen je potrebno pripraviti analizo, s katero se ugotovi, ali so takšne ureditve že načrtovane oziroma je potrebno iz razvojnih pobud razbrati, ali se jih bo načrtovalo. Vsebine morajo biti podprte s fokusiranimi strokovnimi podlagami.

Pri prostorski obravnavi regije je potrebno upoštevati državne razvojne dokumente (npr. sektorske programe posameznih ministrstev in nosilcev javnih pooblastil) ter ugotoviti, kateri od njih so prepoznani kot razvojni ali varstveni interes regije. Aktualna področja so na primer:

- prometna omrežja, mobilnost in javni potniški promet
- ravnanje z odpadki
- energetske sistemi in OVE
- telekomunikacije
 - mineralne surovine
 - naravne in druge nesreče
 - načrti upravljanja voda za porečja, načrti zmanjševanja ogroženosti pred poplavami
 - raba naravnih virov (npr. zavarovanje vodnih virov, kmetijstvo, OVE...)
 - podnebne spremembe.

Fokusne teme morajo biti podprte s sektorskimi prostorskimi podlagami, ki vsebino obravnavajo tudi iz vidika umeščanja v prostor.

Skladno s SPRS je potrebno zasnovati tudi:

- večje gospodarske cone
- širša mestna območja
- obmejna območja, čezmejne regije.

Vsaka od navedenih tem, ki jo regija želi vnesti v RPP, potrebuje specifično strokovno podlago.

Upoštevati je potrebno RRP in njegove vsebine, ki potrebujejo prostorske preveritve, umestitve in usmeritve in jih vključiti v izhodišča.

- Vse navedene teme naj bodo podprte s posebnimi strokovnimi podlagami, ki bodo podale ustrezne parametre za prostorsko obravnavo oziroma se s tem ciljem dopolnijo.

Druge razvojno varstvene pobude

- Na podlagi pobud civilnih iniciativ, pomembnejših razvojnih pobud zasebnikov in drugih deležnikov se lahko v RPP vključijo tudi druge prepoznane vsebine.
- Tude te pobude, ne glede na pobudnike, morajo biti ustrezno strokovno utemeljene.

O vsebinah, ki bodo obravnavane v posamičnem RPP se morajo občine, regija in država dogovoriti predhodno. Razvojni izzivi naj bodo opredeljeni že v izhodiščih, še pred formalnim pričetkom RPP.

Regije bi torej morale pred pričetkom procesa priprave RPP priti do dogovora med občinami, državo in javnostmi o vsebinah obravnave. Katere od navedenih vsebin in s kakšnimi cilji pa bo regija vključila in morda celo uskladila v RPP, pa je mogoče ugotoviti samo skozi proces prostorskega načrtovanja. Primeren način je oblikovanje **alternativnih razvojnih scenarijev** ter na podlagi izbranega scenarija oblikovanje **vizije in razvojnih ciljev**. Prepoznati je potrebno področja razvoja in varstva, ki so za regijo pomembna in jih preveriti skozi zastavljene scenarije (skladnost ali neskladnost z razvojnim scenarijem).

3. Grafični del RPP:

Pri testiranju postopka zbiranja relevantnih prostorskih podatkov v regiji (obstojećih strokovnih analiz in podlag), njihovi analizi in kartografskih prikazov smo k sodelovanju povabili študente Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani z Oddelka za geografijo. Z mentorjem, dr. Simonom Kušarjem in Nejcem Bobovnikom so sodelovali v okviru predmeta Metode in tehnike v regionalnem planiranju. Ključni rezultati dela študentov pod vodstvom pedagoških mentorjev so kartografska podlaga za prikaz prostorskih podatkov v Goriški regiji, seznam in opis prostorskih slojev pridobljeni iz strokovnih virov in obstoječih prostorskih podlag in kartografski prikaz zasnov izbranih vsebin, ki smo jih kot regija izbrali tekom projekta Pilot MOP:

- **Zasnova omrežij naselij in njihova funkcija v regiji:** širša mestna območja, druga območja funkcionalnega povezovanja, središča v policentričnem urbanem sistemu, podeželje,
- **Zasnova prednostnih območij za razvoj posameznih dejavnosti:** omrežje pomembnejše družbene infrastrukture, prednostna razvojna območja za stanovanjsko oskrbo – prednostna območja za stanovanjsko oskrbo (PROSO), prednostna območja za gospodarski razvoj, večja nakupovalna središča, usmeritve za razvoj turizma,
- **Zasnova zelenega sistema regije:** območja prepoznavnosti, zavarovana območja narave in območja kulturne dediščine, naravni viri.

3.1. Priprava kartografske podlage 1:250.000:

Pri pripravi kartografske podlage so študentje sledili Navodilom za vsebino in obliko regionalnega prostorskega plana (v nadaljevanju Navodila), ki so ga pripravili na Urbanističnem inštitutu (Gulič in sod., 2019). Sestavni del Navodil so tudi napotki o oblikovanju in vsebini kartografske podlage, ki se naj uporabi za RPP. V Navodilih so jasno zapisani potrebni sloji za pripravo podlage, neopredeljen pa je način prikaza večine teh slojev. Pri tem so tako sledili lastnemu občutku in prikaz skušali prilagoditi primerom in tudi specifikam območja. Končni rezultat tega dela je kartografska podlaga v rastrskem (.tif) formatu, ki so jo uporabili za prikaz vseh obravnavanih vsebin. Prav tako so pripravili kartografski projekt, ki so ga uporabile vse tri skupine za pripravo njihovih kart. Hkrati s tem so opredelili tudi protokol oblikovanja prikazov in legende, ki bi se ga naj držale posamezne skupine, da bi dobili kar se da poenotene prikaze.

Za pripravo kartografske podlage so skupno uporabili 7 različnih slojev. Z izjemo senčenega reliefa so vsi ostali sloji vektorski. Vsi sloji so pridobljeni iz javnih prosto dostopnih podatkovnih baz. Edina izjema je sloj širšega območja, ki so ga ustvarili sami. Za razliko od Navodil so se pri izbiri slojev odločili, da ne prikažejo točkovnega sloja stavb, saj so mnenja, da niso potrebna in bi bila moteča pri prikazu ostalih podatkov.

Preglednica 2: Šifrant podatkovnih slojev uporabljenih za kartografsko podlago.

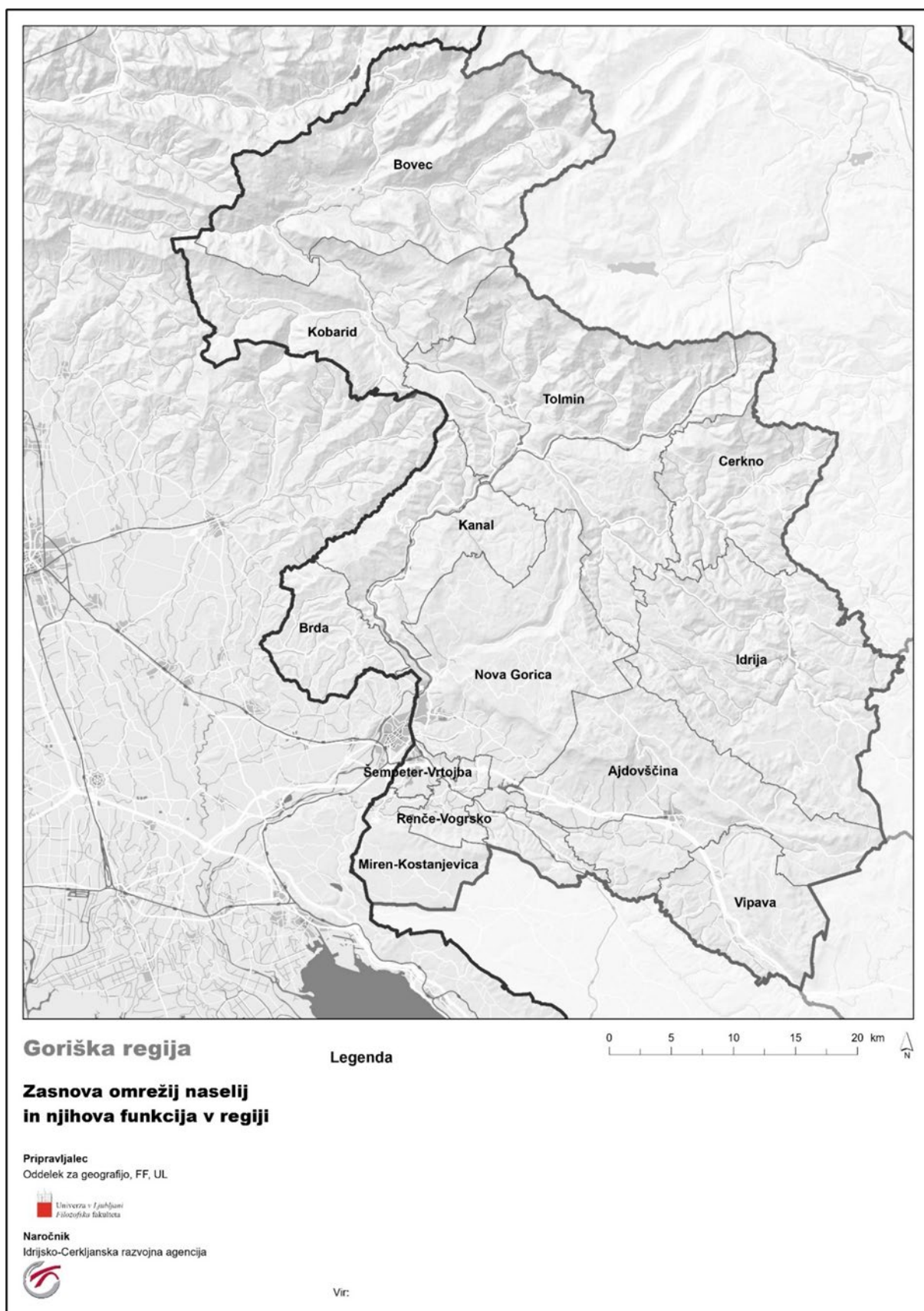
Ime datoteke	Opis sloja	Vir podatkov in leto objave podatkov
Komunikacije_t_ur	Točkovni vektorski sloj hidrografije iz baze državne topografske karte (P250V3000p).	GURS, 2019
Komunikacije_l_dis_kat	Linijski vektorski sloj hidrografije iz baze državne topografske karte (P250V3000l).	GURS, 2019
Hidro_p_ur	Ploskovni vektorski sloj hidrografije iz baze državne topografske karte (P250V5000p).	GURS, 2019
Hidro_l_ur	Linijski vektorski sloj hidrografije iz baze državne topografske karte (P250V5000l).	GURS, 2019
Stavbe_p	Ploskovni vektorski sloj stavb iz baze državne topografske karte (P250V2000p).	GURS, 2019
Obmocje	Ustvarjen sloj širšega območja regije, ki je bil uporabljen za obrez podatkov in prikaz v obliki bele in sive maske.	/
eu_dem_v11_E40N20_Sence	Sloj senčenega reliefa uporabljen v podlagi za prikaz razgibanosti površja.	EEA, 2016

Za razliko od izbora slojev, pa njihov prikaz v Navodilih ni jasno opredeljen. Natančno opredeljen je zgolj prikaz senčenega reliefa in dveh mask, ki sta dodani za izboljšanje prikaza. Pri izdelavi podlage so se tako zanašali na lastne občutke in hkrati skušali prikaz urediti podobno kot je primer v Navodilih. Izgled podlage so uredili tako, da je dovolj pregleden in omogoča občutek o prikazanem prostoru, hkrati pa dovolj neobremenjen, da omogoča prikaz zbranih podatkov. Poleg rastrske podlage na vse karte spadajo še izbrane prostorske enote: državna meja, meje statističnih regij in meje občin. Prav tako so dodatno »zameglili« območje izven proučevane regije, s tem da so dodali še dodatno prosojno belo masko na ta območja. Na ta način je prikaz še nekoliko bolj jasen in pregleden.

Slika 1: Izrez iz kartografske podlage.

Slika 2: Izgled osnovnega kartografskega projekta v katerem so bile izdelane posamezne karte.

Preglednica 3: Šifrant strukture prikazanih atributivnih podatkov slojev na kartografski podlagi.

Ime datoteke	Ime atributa	Opis atributa	prikazane kategorije
Komunikacije_t_ur	SYMBOL	V atributu so določeni različni točkovni objekti na komunikacijah.	3407.0 – železniške postaje
Komunikacije_l_dis_kat	SYMBOL	V atributu so določene različne vrste komunikacij. Prikazali smo le izbrane kategorije. Ceste z različno debelino bele barve, železnice pa v sivi barvi.	avtoceste in hitre ceste (3201, 3202, 3210, 3401, 3404) glavne ceste (3203, 3211, 3212, 3213, 3214) regionalne ceste (3204, 3402) lokalne ceste (3205, 3206) železnica (3101, 3102, 3103, 3104, 3403, 3406)
Hidro_p_ur	SYMBOL	V atributu so določene različne vodne površine.	5101 – vodne površine (jezero, morje, širša reka)
Hidro_l_ur	SYMBOL	V atributu so določene različne vodne površine in objekti ter kategorije vodotokov.	5201 - stalni vodotok širine do 15 m 5202 - stalni vodotok širine 15–25 m 5203 - stalni vodotok širine 25–100 m Vse kategorije so prikazane enotno.
Stavbe_p	SYMBOL	V atributu so določene različne vrste stavb. Na kartah sta prikazani dve kategoriji.	2101.0 - stavba 2102.0 - strnjeno območje stavb
Obmocje (bela maska)	id	Bel sloj čez celotno območje je namenjen za bolj pregleden prikaz ostalih podatkov, prosojnost 30 %.	/
eu_dem_v11_E40N20_Sence	/	Senčen relief je izdelan z azimutom 315° in višino senčenja 45°. Prikaz je narejen brez raztegovanja vrednosti (None Stretch).	/
Obmocje (siva maska)	id	Siv sloj pod celotnim območjem je namenjen za odpravo	/

		neskladnosti med DEM in DPK 250.	
--	--	----------------------------------	--

Izdelava kartografskih prikazov v nadaljevanju je razkrila, da je, kljub natančnim navodilom, težko zagotavljati poenoten kartografski prikaz. Temu botruje tudi raznolik nabor vsebin, ki so na posameznih področjih precej specifične in neenotne. Pri nadaljnjem delu svetujejo, da končno oblikovanje kart na ravni regije prevzame le ena oseba ali skupina sodelavcev, ki bo lahko ustrezno poenotila prikaze iz pripravljenih delovnih kart ali podatkovnih slojev. Za usklajevanje vsebine med regijami pa bi bilo treba zapisati natančne protokole oziroma navodila, ki bi jim morali slediti pripravljavci po posameznih regijah. Vsekakor je tudi smiselno (nujno), da se pripravi enotna kartografska podlaga za celotno Slovenijo in se jo nato posreduje izdelovalcem RPP, ker opredeljujejo tudi Gulič in sodelavci (2019).

3.2. Zasnova omrežij naselij in njihova funkcija v regiji

3.2.1. Uporabljeni podatki

Središča v policentričnem sistemu (plansko stanje, osnutek SPRS 2050)

Uresničevanje policentričnega razvoja temelji na smiselno razširjeni in razporejeni mreži središč, ki opravljajo različne funkcije in imajo v zasnovi poselitvenega sistema predvidene določene stopnje. Te stopnje v planskih dokumentih niso prikaz realnega stanja v državi, ampak predstavljajo cilj, ki naj bi ga dosegli z razvojem v določenem času. Gre za optimalno prostorsko in funkcijsko razporeditev središč glede na dosednji razvoj in za preprečitev stihijskega razvoja mest na račun usmerjenega in načrtovanega delovanja na tem področju. Glavni prostorski dokument na nacionalni ravni je Strategija prostorskega razvoja Slovenije – za plansko stanje smo uporabili SPRS 2050, ki sicer še ni uradno potrjena (trenutno je v javni obravnavi). Središča so razvrščena v štiri stopnje, označena so z rimskimi številkami, nižja številka pa pomeni središče višje stopnje. Na državni ravni so predvidena 3 središča I. ravni, 8 središč II. ravni, 15 središč III. ravni in 31 središč IV. ravni. Kriterijev za uvrstitev v določeno stopnjo je več: poselitev, gospodarska moč, prometna vloga, opremljenost s storitvami splošnega pomena. Opredeljena so tudi druga naselja, pomembna za razvoj regije, ki se jih določi v regionalnem prostorskem planu. Ta naselja morajo biti dovolj oddaljena od ostalih središč, imeti podeželsko zaledje, ki mu zagotavljajo določene storitve, ter biti dovolj prebivalstveno in gospodarsko močna (SPRS, 2050). Strategija za potrebe urbanega razvoja prepoznava še dve kategoriji: mesta in druga urbana naselja, pri čemer vsa središča katerekoli stopnje spadajo pod mesta. Obstajajo še mesta, ki ne dosegajo teh stopenj središčnosti, precej več pa je drugih urbanih naselij (SPRS, 2050).

Na kartografskem prikazu je prikazano tudi plansko stanje policentričnega urbanega sistema, saj predstavlja osnovo za zasnovo poselitve določenega območja. Upoštevajoč SPRS 2050 v Goriški regiji ni nobenega središča I. ravni, Nova Gorica je opredeljena kot središče II. ravni, Idrija in Tolmin sta središči III. ravni, Ajdovščina pa je edino središče IV. ravni. Poleg naštetih se na tem območju nahajata še dve naselji s statusom mesta: Bovec in Šempeter pri Gorici, med druga urbana naselja pa se uvrščajo Solkan, Kromberk in Vrtojba. Sloj planskega stanja središč vsebuje točko za vsako omenjeno naselje, ki ima poleg imena še identifikator (ID) in kategorijo, v katero se uvršča.

Preglednica 4: Šifrant sloja planskega stanja središč v policentričnem urbanem sistemu.

Ime stolpca	Opis stolpca	Šifra
ID	Identifikacijska številka naselja*	/
Ime	Ime naselja	/
Stopnja	Stopnja središčnosti (od I.-IV.); za naselja, ki ne dosegajo nobene stopnje središčnosti, podana opredelitev kot »naselje s statusom mesta« oz. »druga urbana naselja«.	Pet različnih opisnih kategorij

*Iz projektne naloge: GIAM ZRC, 2016. Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in gospodarskega pomena.

Število delovnih migracij

Uporabnost analize delovnih migracij pri določanju gravitacijskih zaledij centralnih naselij so prepoznali že na Geografskem inštitutu Antona Melika (GIAM, 2016) v projektu, ki je obravnaval policentrično omrežje središč. Rezultati omenjenega projekta so sicer zanimivi, a za naše potrebe preveč generalizirani, zato so na karti vključene smeri delovnih migracij po občinah. S pomočjo novjših statističnih podatkov o delovnih migracijah in njihovega prikaza na karti dobimo vpogled v pomembne prostorske procese, ki poleg ostalih kazalnikov nakazujejo na medobčinsko funkcionalno povezanost in sodelovanje. Poleg pričakovane funkcionalne povezanosti in delovnih migracij prebivalcev ostalih občin Goriške statistične regije v Novo Gorico z uporabo surovih statističnih podatkov prepoznamo tudi druge pomembne smeri migracij, ki v projektne poročilu niso bile očitne, a njihov pomen vseeno ni zanemarljiv na regionalni ravni. Podrobni pogled nam je v pomoč pri razumevanju povezav med občinami, procesov, ki se v prostoru vršijo ter nam služi kot podlaga za ustreznejše planiranje regionalnega razvoja (GIAM, 2016; SURS, 2020a).

V kolikor bi želeli prikazati migracije delavcev iz in v vse občine Goriške regije bi bilo puščic na sicer pregledni karti preveč, vključene pa bi bile tudi tiste migracije, ki glede na število delovnih migrantov ne nakazujejo na regionalno pomembne prostorske vzorce. S ciljem ohranjanja pregledne karte in prikaza pomembnejših smeri migracij ter posledično funkcionalne povezanosti občin je osredotočenje zgolj na migracijah med občinami, ki imajo centralna naselja 3. in 4. ravni, to so središča regionalnega pomena in središča medobčinskega pomena. Sočasno je bila določena tudi spodnja meja vsaj 100 delovnih migrantov. Kot dodatek so na ravni celotne Goriške statistične regije prikazane še vse smeri migracij, ki imajo vsaj 400 delovnih migrantov, ne glede na to, kakšen pomen imajo naselja v občini, saj nakazujejo na pomembne vzorce.

Preglednica 5: Šifrant dodanih stolpcev sloja delovnih migracij.

Ime stolpca	Opis stolpca	Šifra	Opis
OB_Preb	Občina prebivališča delovno aktivnega prebivalstva (brez kmetov).	/	Ime občine
OB_Delo	Občina delovnega mesta delovno aktivnega prebivalstva (brez kmetov).	/	Ime občine

Delov_migr	Število delovnih migrantov med občino prebivališča in občino dela.	105 - 1908	Število prikazuje število delovnih migrantov.
------------	--	------------	---

Širša mestna območja

Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 v Goriški regiji prepozna samo eno širše mestno območje (v nadaljevanju ŠMO), in sicer Goriško ŠMO s središčem v Novi Gorici ter s stičnima naseljema Šempetrom pri Novi Gorici in Vrtojbo. Podpira se razvoj in povezovanje funkcij javnega pomena, krepitev infrastrukturnih povezav in storitev javnega potniškega prometa v čezmejnem sodelovanju z Gorico ter na območju spodnje Vipavske doline in Ajdovščino kot središčem IV. ravni za dopolnjevanje in krepitev funkcij celotnega širšega čezmejnega urbanega območja (MOP, 2019).

Atributivni tabeli podatkovnega sloja naselij iz registra prostorskih enot (RPE) sta bila dodana dva nova stolpca, vendar prikazujeta enako vsebino. Prvi, tj. stolpec *SMO_sifra*, prikazuje numerično vrednost vključenega oz. ne vključenega naselja v širše mestno območje, medtem ko stolpec *SMO_opis* prikazuje tekstovni del. Sledeno je bilo vnaprej določeni strukturi atributivnih podatkov za širša mestna območja, prikazani v preglednici.

Preglednica 6: Šifrant atributivne tabele sloja širšega mestnega območja.

Ime stolpca	Opis stolpca	Šifra	Opis
SMO	Širša mestna območja	0	ni vključeno v Širše mestno območje
		1	vključeno v Širše mestno območje

Širše čezmejno funkcionalno območje

Sloj Širše čezmejno funkcionalno območje je na kartografskem prikazu predstavljen kot poligon, ki zajema naslednja naselja: Gorico, Nova Gorica, Šempeter pri Novi Gorici in Vrtojbo. Zaradi prikaza poligona v obliki elipse, ki je bil približno izrisan oz. zaokrožen, so zraven zajeta tudi nekatera druga naselja. Slednji sloj se tako razprostira tudi na italijansko stran, kjer skupaj s staro Gorico ne tvori le širšega mestnega območja, temveč tudi širše čezmejno funkcionalno območje.

Funkcionalna urbana območja

Sloj Funkcionalna urbana območja je na kartografskem prikazu predstavljen kot poligon, ki zajema naslednje občine: Ajdovščina, Brda, Kanal ob Soči, Miren – Kostanjevica, MO Nova Gorica, Renče – Vogrsko in Šempeter - Vrtojba. Zaradi prikaza poligona v obliki elipse, ki je bil približno izrisan oz. zaokrožen, je zraven zajeta tudi občina Vipava, ki pravzaprav ne spada v FUO Nove Gorice. Opisani sloj tako ilustrativno prikaže večjo funkcijsko povezanost na južnem delu Goriške regije v primerjavi s severnim delom.

Centralna naselja

Preglednica 7: Šifrant podatkovnih slojev.

Ime datoteke	Opis sloja	Vir podatkov in leto objave podatkov
3_regional	Sloj predstavlja središča regionalnega pomena v Goriški regiji. Središče regionalnega pomena je opredeljeno kot središče z 10.001-20.000 prebivalcev, vsebuje pa naslednje pričakovane funkcije: okrožno sodišče, sedež višje šole, bolnišnica in sedež srednje šole.	GIAM ZRC SAZU, 2016; GURS, 2020
4_medobcin	Sloj predstavlja središča medobčinskega pomena v Goriški regiji. Središče medobčinskega pomena je opredeljeno kot središče z 3001-10.000 prebivalcev, vsebuje pa naslednje pričakovane funkcije: zdravstveni dom, upravna enota in okrajno sodišče.	GIAM ZRC SAZU, 2016; GURS, 2020
5_lokalno	Sloj predstavlja središča lokalnega pomena v Goriški regiji. Središče lokalnega pomena je opredeljeno kot središče z 1501-3000 prebivalcev, vsebuje pa naslednje pričakovane funkcije: popolna osnovna šola, zdravstvena postaja in sedež občine.	GIAM ZRC SAZU, 2016; GURS, 2020

Preglednica 8: Šifrant atributivne tabele sloja centralnih naselij.

Ime stolpca	Opis stolpca	Šifra	Opis
Sifra_nas	Identifikacijska šifra naselja, kot je prikazano v poročilu Geografskega inštituta Antona Melika (GIAM, 2016).	Od 1001 do 201004	Šifra naselja
NASELJE	Naselje, ki pripada določenemu središču po skupnih stopnjah centralnih naselij.	/	Ime naselja
OBCINA	Občina, v kateri se nahaja posamezno naselje vključeno v skupino centralnih naselij.	/	Ime občine
Stopn_cent	Skupna stopnja centralnih naselij, kot je opredeljeno v poročilu Geografskega inštituta Antona Melika (GIAM, 2016).	Od 1 do 7	Število opredeljuje pripadnost določenemu središču.

Razvojna uspešnost podeželja

Od zasnove naselij oziroma središč, njihovega funkcionalnega povezovanja ter razvojne uspešnosti je odvisna tudi razvojna uspešnost podeželskih območij v zaledju. Perpar (2014) je v svoji raziskavi izdelal tipologijo gospodarske in razvojne uspešnosti slovenskih občin in občine razdelil v 4 skupine (mestni občini Ljubljana in Maribor ter občina Trzin so bile iz raziskave izvzete). Prek analize stanja (veliko različnih kazalnikov) in multivariatnih statističnih metod je z uporabo metode glavnih komponent začetno število kazalnikov zmanjšal na čim manj glavnih komponent. Z metodo razvrščanja v skupine je slovenske občine razvrstil v štiri skupine s podobnimi značilnostmi. Za prvo skupino občin je značilna najnižja gospodarska in razvojna uspešnost, gre pa pretežno za manjše občine z malo prebivalci. Druga skupina ima nekoliko boljše gospodarsko in razvojno stanje od prve, v njej pa so predvsem občine, ki imajo večje industrijske obrate in prevladujočo zaposlitev v industriji, ki pa se pogosto ubada s težavami. Tretjo skupino občin je poimenoval najbolj trajnostno naravnane občine, saj imajo poleg najugodnejše demografske strukture med vsemi skupinami tudi ugodno gospodarsko in okoljsko stanje, pogosto so v bližini avtocestnega križa, njihova občinska središča pa so velikokrat pomembni regionalni centri. Četrto skupino predstavljajo občine, ki so trenutno v najboljši gospodarski in razvojni kondiciji, to pa so večinoma večje občine, tako po površini kot po številu prebivalcev (Perpar, 2014).

Na kartografskem prikazu je za vsako občino v Goriški statistični regiji prikazano, v katero skupino se uvršča. Čeprav o zgornjem Posočju pogosto govorimo kot o razvojno problematičnem območju, nobena od Goriških občin ni uvrščena v prvo skupino (razvojno najbolj problematične občine). 5 občin je uvrščenih v skupino občin s prevladujočo zaposlitvijo v industriji, 4 občine spadajo v skupino najbolj trajnostno naravnanih, 4 pa med občine z najboljšo razvojno kondicijo. Na območju ni bilo nobene občine, ki bi bila predhodno izločena iz raziskave zaradi njene izrazite urbanosti. Vse občine na Goriškem so na karti torej prikazane v treh različnih barvah, ki ponazarjajo pripadajočo skupino.

Preglednica 9: Šifrant sloja razvojne uspešnosti podeželskih območij.

Ime stolpca	Opis stolpca	Šifra	Opis
FID	Zaporedna številka občine	0-12	/
OB_ID	Identifikacijska številka občine (iz registra prostorskih enot)	/	/
OB_IME	Ime občine	/	/
TIP	Podana je razvrstitev v skupine, upoštevajoč raziskavo Perparja, 2014. Tipologija gospodarske in razvojne uspešnosti slovenskih občin loči 4 skupine občin.	1 - 4	1: 1. skupina – razvojno najbolj problematične; 2: 2. skupina – prevladujoča zaposlitev v industriji; 3: 3. skupina – najbolj trajnostno naravnane; 4: 4. skupina - najboljša razvojna kondicija

TIP_OPIS	Poimenovanje vsake skupine iz raziskave o razvojni uspešnosti podeželskih območij.	Opisno ime za vsako skupino	/
----------	--	-----------------------------	---

Stična naselja

Sloj stičnih naselij po metodologiji Geografskega inštituta Antona Melika (GIAM, 2016) je v končno karto vključen zaradi številnih razlogov. Na primeru Goriške regije, kjer se nahaja osem skupin stičnih naselij, te predstavljajo pomemben primer funkcionalnega povezovanja na lokalni in hkrati regionalni ravni. V določenih primerih skupine stičnih naselij segajo na območje dveh občin, hkrati pa imajo lahko poleg prostorske oz. površinske tudi pomembno prebivalstveno razsežnost. Na primeru skupine stičnih naselij, kjer je največje naselje Nova Gorica, ugotovimo, da povezano območje po podatkih iz leta 2021 zajema skoraj 26 tisoč prebivalcev, kar nakazuje na pomemben regionalen pomen, ki ga je vredno spremljati in upoštevati pri pripravi regionalnega prostorskega plana. Hkrati je spremljanje prostorske razsežnosti vključenega prostorskega sloja ključno tudi za poznavanje območij, kjer je povezovanje močno in nasprotno, kjer bi bilo v prihodnje smiselno spodbujanje (GIAM, 2016; SURS, 2021).

Atributivni tabeli podatkovnega sloja naselij iz registra prostorskih enot so bili dodani trije stolpci, ki so prikazani in opisani v preglednici. Posebnost prikaza stičnih naselij z namenom večje preglednosti na skupni karti je tudi uporabljen sloj meje posameznih skupin stičnih naselij (sticna_naselja_meje), ki v atributivni tabeli vsebuje zgolj na podlagi stolpca ID_stic_GI združene skupine stičnih naselij.

Preglednica 10: Šifrant dodanih stolpcev sloja stičnih naselij.

Ime stolpca	Opis stolpca	Šifra	Opis
ID_stic_GI	Identifikacijska šifra skupine stičnih naselij v končnem poročilu Geografskega inštituta Antona Melika (GIAM, 2016)	0	Ni del skupine stičnih naselij
		129*	Je del skupine stičnih naselij
Obcina	Občina, v kateri se nahaja posamezno naselje vključeno v skupino stičnih naselij	/	Ime občine
Pre_max_na	Prebivalstveno največje naselje v skupini stičnih naselij (SURS, 2021)	/	Ime naselja

*Trimestna številka se razlikuje med posameznimi skupinami stičnih naselij, napisana številka je primer ene izmed osmih identifikacijskih števil.

3.2.2. Rezultati

Središča v policentričnem sistemu (plansko stanje, osnutek SPRS 2050)

Sloj prikazuje plansko stanje, ki ga predvidevajo strateški dokumenti. Načrtujejo oz. opredeljujejo središčna naselja in stopnje središčnosti, njihovo vlogo - kako naj se razvijajo v prihodnje, da bo dosežen optimalen urbani sistem.

Število delovnih migracij

S ciljem ohranjanja pregledne karte in prikaza pomembnejših smeri migracij ter posledično funkcionalne povezanosti občin je bilo sprva osredotočenje na migracije med občinami, ki imajo centralna naselja 3. in 4. ravni. Pri tem je bila določena tudi spodnja meja vsaj 100 delovnih migrantov. Dodatno pa so bile na ravni celotne Goriške statistične regije prikazane še vse smeri migracij, kjer je delovnih migrantov več kot 400.

Pomemben del delovnih migracij Goriške regije je pričakovano usmerjen v Novo Gorico, kamor migrira več kot 5 tisoč delavcev. Vendarle pa Nova Gorica ni zgolj občina, ki sprejema delavce, temveč pomemben del migrira tudi v sosednjo občino Ajdovščino in Šempeter-Vrtojbo. Slednja občina sprejme v Goriški regiji absolutno največ delavcev iz ene občine in sicer 1908 iz Nove Gorice. Delovne migracije so številčnejše v jugozahodnem delu regije, kar nakazuje na večjo povezanost in medsebojno odvisnost teh občin, v severnem delu regije pa so migracije manj intenzivne. Pri tem izstopa najbolj severna občina Bovec, od koder v nobeno občino ne migrira več kot 100 delavcev, zgolj iz Tolmina vanjo jih migrira 133. Občina Tolmin ima kljub relativno majhnemu številu delavcev, ki migrirajo iz občine, mrežo migracij zelo razvejano (SURS, 2020).

Širša mestna območja

Sloj prikazuje v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050 določeno Goriško širše mestno območje, katerega središče je Nova Gorica s stičnima naseljema Šempetrom pri Novi Gorici in Vrtojbo. Njena vloga v tem primeru je čezmejna.

4) Širše čezmejno funkcionalno območje

V širših mestnih območjih v obmejnem prostoru se povečuje gospodarska, raziskovalno-izobraževalna in kulturna vloga posameznih središč z namenom krepitev njihove vloge v čezmejnem funkcionalnem urbanem območju, v povezavi s sosednjimi središči.

Funkcionalna urbana območja

V Goriški regiji je locirano FUO Nove Gorice, ki po podatkih iz leta 2015 zajema območje sedmih občin. Funkcionalna urbana območja (FUO) so prepoznana kot pomembno analitično orodje za zagotavljanje nadaljnjega prostorskega razvoja oz. kot instrument urbane politike, ki omogoča boljše izvajanje SPRS 2050.

Centralna naselja

Na karti so tudi prikazana naselja po skupni stopnji centralnosti. Pri izračunu skupne stopnje centralnosti je upoštevano povprečje štirih funkcij (šolstvo, zdravstvo, javna uprava, sodstvo) in število prebivalcev v naselju. Med centralne funkcije sodijo predvsem različne storitvene dejavnosti, med katerimi so javne službe med pomembnejšimi. V osnovi lahko ločimo torej centralna naselja nižje stopnje, ki nudijo storitve ožjemu zaledju (na primer vasi na podeželju, v katerih je vsaj neka osnovna oskrba, pomembna za vsakodnevno življenje), do centralnih krajev višje stopnje s specializiranimi funkcijami (GIAM ZRC SAZU, 2016). Na podlagi opremljenosti s centralnimi funkcijami je ločenih 6 stopenj centralnosti: nacionalno središče mednarodnega pomena (1. stopnja centralnosti), središče nacionalnega pomena (2. stopnja centralnosti), središče regionalnega pomena (3. stopnja centralnosti) (Nova Gorica), središče medobčinskega pomena (4. stopnja centralnosti) (Tolmin, Idrija, Ajdovščina, Šempeter pri Gorici), središče lokalnega pomena (5. stopnja centralnosti) (Bovec, Cerklje, Solkan, Vipava, Renče, Rožna Dolina) ter središče vicinalnega oziroma vaškega pomena (6. stopnja centralnosti).

Razvojna uspešnost podeželja

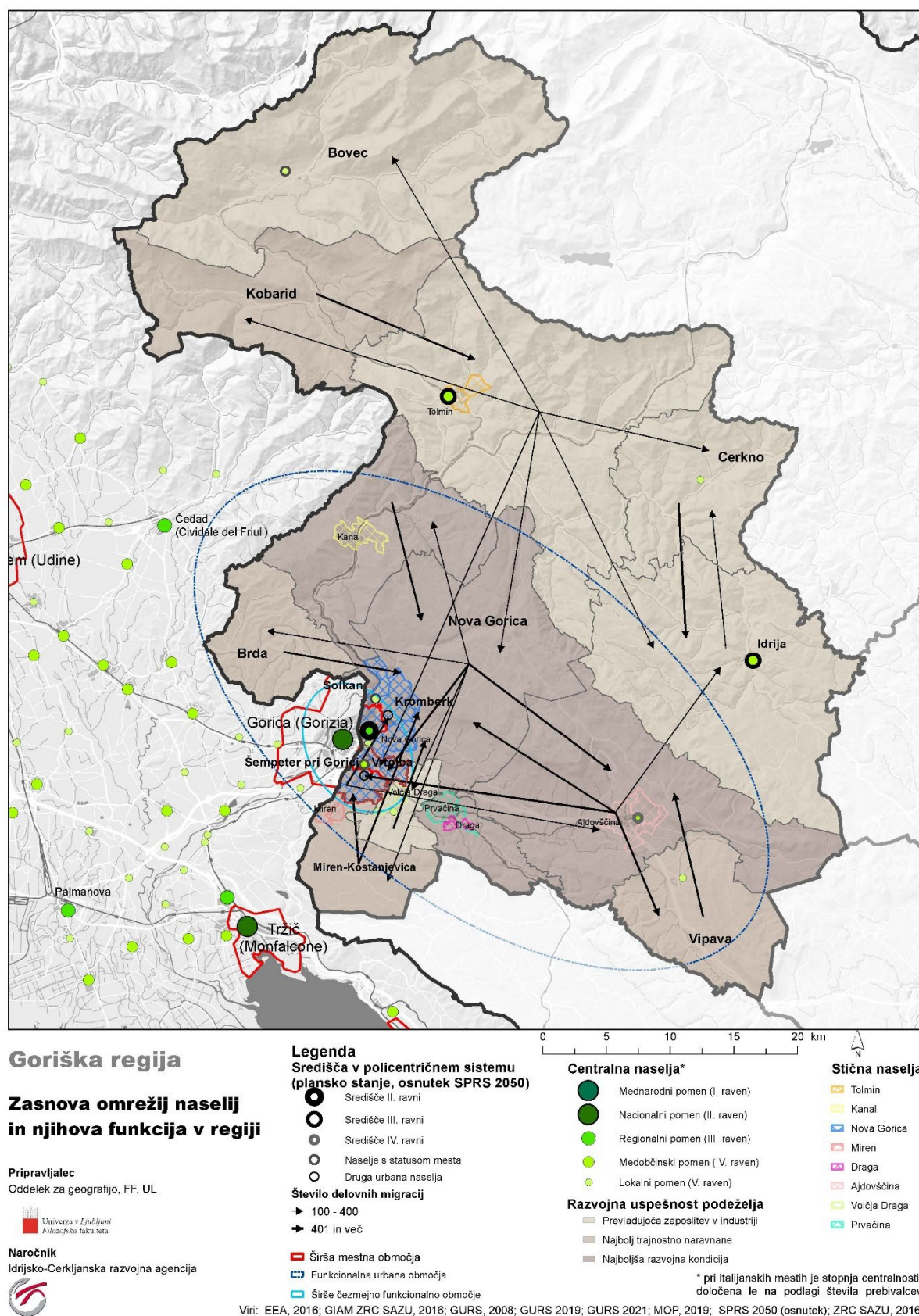
Avtor (Perpar, 2014) je naredil tipologijo gospodarske in razvojne uspešnosti slovenskih občin, pri kateri je oblikoval 4 skupine. V Goriški regiji ni nobene občine, ki se uvršča v 1. skupino ("razvojno najbolj problematične"), nobena občina tudi ni bila izločena zaradi preveč izrazite ubranosti. Če poskusimo poenostaviti, lahko za Goriško regijo rečemo, da se razvojna uspešnost povečuje od severa proti jugu oziroma jo lahko razdelimo na razvojno uspešnejši jug (jugozahod) in razvojno problematični sever (severovzhod).

Zakaj je ta sloj sploh vključen v analizo? Optimalno zasnovan sistem središč v regiji omogoča uspešen razvoj podeželskemu zaledju in ga primerno oskrbuje s številnimi dejavnostmi. Prikazani so rezultati raziskave, ki ugotavlja razvojno uspešnost podeželskih območij, in odraža dejansko stanje, ki med drugim predstavlja tudi posledico trenutnega sistema in stanja središč v regiji.

Stična naselja

Na območju Goriške statistične regije je bilo v projektu prepoznanih osem skupin stičnih naselij, ki se pojavijo v sedmih občinah. Površinsko in tudi prebivalstveno največja je skupina stičnih naselij na območju Nove Gorice, ki vključuje sedem naselij v občinah Nova Gorica in Šempeter-Vrtojba ter obsega površino 39,7 km². Po podatkih iz leta 2021 je v slednjo območje stične poselitve vključenih skoraj 26 tisoč prebivalcev, kar opozarja na velik regionalni pomen naselij, ki kljub administrativni razčlenjenosti delujejo kot funkcijsko povezana celota. Pojav stičnih naselij je pogostejši v južnem delu Goriške regije, natančneje v jugozahodnem delu, kjer pet skupin stičnih naselij. V osrednjem in severnem delu regije sta zgolj dve skupini stičnih naselij – ena v občini Kanal ter druga severneje v občini Tolmin. Občine Vipava, Idrija, Cerklje, Brda, Kobarid in Bovec so brez stičnih naselij. (GIAM, 2016; SURS, 2021).

Slika 3: Zasnova omrežij naselij in njihova funkcija v regiji.

3.3. Zasnova razvoja posameznih dejavnosti

Podatki za Italijo

Podatke za Italijo se je težko pridobilo, saj velika večina italijanskih strani nima možnosti prevoda v angleščino, v primeru, da ga imajo je pa treba podatke plačati oziroma naročiti. Nekaj podatkov je pridobljenih iz strani igismap.com, ki je sicer plačljiva (omogoča prenos ene datoteke z enim računom, vendar so vsi sloji javno dostopni). Zato so bili njihovi podatki samo kot vir, sloj pa je bil ustvarjen v ArcMapu. Ostali podatki so prevzeti iz Google Maps, Openstreetmap ter iskanja po spletu. V prikaz je vključena le ena srednja šola, čeprav je na območju več srednjih šol. Vendar se je zdelo bolj primerno, da je v prikaz vključena le tista srednja šola, ki na območju poučuje tudi v slovenščini (dvojezična srednja šola Pavla Petričiča v Špetru). Večina podatkov je pridobljena preko Google Maps, saj spletna aplikacija omogoča iskanje stvari (npr. ospedale psichiatrico za iskanje psihiatričnih bolnišnic), iskano se je prikazalo na zemljevidu, potem pa se je vse preverilo še preko spleta, če to res obstaja, da se lahko potrdi, da je verodostojno. V pomoč je bil tudi OpenStreetMap, ki ima zelo podrobno izdelane zemljevide in iz katerih se dobro razbere, kje so npr. večje bolnišnice ali pa industrijske cone. Za potrebe informativnega prikaza Italijanske strani je bilo smatrano, da bodo podatki pridobljeni na ta način dovolj točni, saj bolj točnih Italijanskih podatkov žal ni bilo moč najti oziroma podatki niso bili dostopni.

Turistične prenočitve po občinah

Sloj turizma predstavlja prenočitve domačih in tujih turistov po občinah, v letu 2020. Tako je mogoče najlažje in najbolj nazorno prikazati turistično bolj obiskane občine. Podatki so razdeljeni v 4 velikostne razrede. Pri turističnem sloju so prikazana še najpomembnejša smučišča in muzeji v regiji. Podatki za turistični sloj so pridobljeni na spletni strani SURS (2020b), na spletni straneh Izleti po Sloveniji (Slo-link, 2021) in Bergfex (2021), vsi podatki so bili javno dostopni.

Družbena infrastruktura

Ta sklop je sestavljen iz točkovnih simbolov: sodišč, upravnih enot, srednjih šol, univerze in urgentnih centrov. Za prikaz s točkami je bila odločitev zato, ker je bilo tako najlažje prikazati vse različne sloje na prostorsko omejeni karti. Omejena pa je bila iz tega vidika ker je večinoma teh funkcij prisotnih le v večjih naseljih. Sloj sodišč je bil izbran, ker je bilo s tem lahko prikazano kako je sodni sistem zastopan v regiji. S slojem upravnih enot je prikazano kolikšna območja posamezne enote pokrivajo ter kje so njihove enote locirane. Sloj srednjih šol in univerze je bil vključen, ker je pomembno da vidimo kje se v regiji nahajajo točke za višje izobraževanje, posledično je treba dodatno urediti javni promet za lažjo dostopnost teh točk. Namenoma ni bil vključen sloj osnovnih šol saj so te bolj pomembne na lokalni ravni, na pa za celotno regijo. Nazadnje je bil vključen sloj urgentnih centrov, saj so ti pomembni za njuno medicinsko pomoč v regiji, s tem pa tudi prikažemo njihov domet. Namenoma niso bili vključeni vsi zdravstveni domovi saj so ponovno ti bolj pomembni na lokalni ravni in ne nudijo nujne medicinske pomoči. Podatki so bili najdeni na javno dostopnih straneh za sodišča v Sloveniji, spletni strani o registru osnovnih in srednjih šol. Podatki za upravne enote in pa urgentne centre so z občinskih strani.

Prednostna območja za stanovanjsko oskrbo (PROSO)

S pomočjo dokumenta "Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo" (2016) so bile identificirane lokacije primerne za PROSO na nivoju naselij, in sicer, je bil podatkovni sloj naselij iz registra prostorskih enot (GURS) obrezan na območje Goriške regije in nato z dogovorjenimi simboli prikazana naselja primerna za PROSO. V Goriški regiji najdemo samo naselja, ki so najbolj primerna in najmanj primerna za PROSO, naselij 2. stopnje primernosti pa glede na preučeno literaturo ni v regiji.

Industrijske cone in subjekti inovativnega okolja

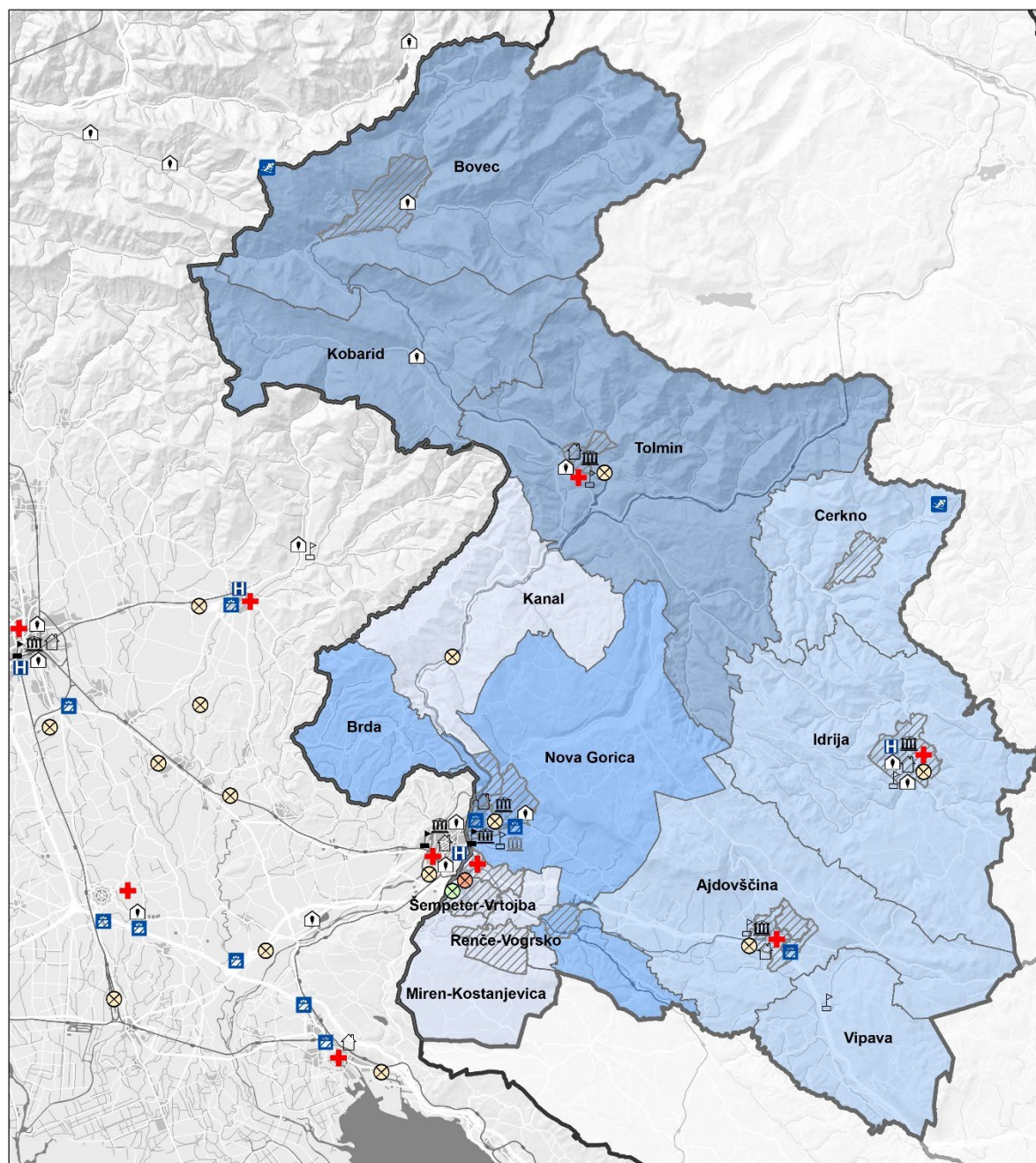
Sloja industrijskih con ter subjektov inovativnega okolja (SIO) sta nastala na podlagi pregledovalnika baze poslovnih con in subjektov inovativnega okolja. Pregledovalnik je bil ustvarjen v sklopu ciljno raziskovalnega programa »Metodologija za popis poslovnih con in subjektov inovativnega okolja na območju Slovenije, izvedba terenskega popisa in vzpostavitev ažurne evidence«. Avtor baze podatkov je Urbanistični inštitut Republike Slovenije (UI), Geodetski inštitut Slovenije (GIS) pa je avtor pregledovalnika. Uporabljena sloja odražata stanje iz oktobra 2020.

Ustvarjeni sloj industrijskih con na območju Goriške statistične regije vključuje vse poslovne cone, ki se po pomenu uvrščajo med medobčinske, regionalne, državne ali mednarodne poslovne cone. Sloj subjektov inovativnega okolja (SIO) pa vključuje le en tovrstni subjekt, ki je prisoten na območju Goriške statistične regije.

Večja nakupovalna središča

Podatki so bili pridobljeni s pomočjo spletnega iskanja in prevzeti z Google Maps. Vključena so bila samo tri večja nakupovalna središča, ki imajo regionalen pomen.

Slika 4: Zasnova razvoja posameznih dejavnosti.

Goriška regija

Zasnova razvoja posameznih dejavnosti

Pripravljenec
Oddelek za geografijo, FF, UL

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

Naročnik
Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija

Legenda

—	Državna meja		Smučišče		Poslovna cona državnega pomena
	Univerza		Muzej		Poslovna cona
	Srednja šola		Nakupovalno središče		Subjekt inovativnega okolja
	Okrožno sodišče		Urgentni center	Turistične nočitve, 2020	
	Okrajno sodišče		Psihiatrična bolnišnica		10.000 ali manj
	Upravna enota		Primerno za PROSO		10.001 - 40.000
					40.001 - 100.000
					100.001 ali več

Vir: Bergfex, 2021; EEA, 2016; GURS 2008; GURS, 2019; GURS, 2021; MIZŠ, 2021; MOP, 2019; MZ, 2015; NVOP, 2021; Slo-link, 2021; SURS, 2020; VSRŠ, 2021; UI, 2020.

3.4. Zasnova zelenega sistema

V karto, ki služi kot podlaga za zasnovo zelenega sistema, je bilo vključenih sedem različnih slojev. Oblikovani so na podlagi vseh ustreznih prostorskih podatkov, ki jih zajema definicija zelenih sistemov oziroma zelene infrastrukture. Karta bo v nadalje služila kot podlaga za podajanje konkretnih rešitev pri zasnovi več-funkcionalnega prostora.

S slojem **zavarovana območja** so prikazana vsa strnjena območja narave, v katerih mora biti delovanje človeka in njegov poseg v naravo skladen z vsemi naravnimi danostmi (ZRSVN, 2022). Največji delež po površini sodi pod območja **Nature 2000**, v katero so vključeni vsi habitatni tipi, živalske in rastlinske vrste, ki so pomembna za ohranjanje na nacionalni, evropski in svetovni ravni (Živi z naravo 2000, 2022). Zaradi boljše preglednosti karte je bil oblikovan poseben sloj **območij varovanja narave**, ki prikazuje presek zavarovanih območij in območij Nature 2000. Podatki za pripravo omenjenih slojev tako za Goriško regijo kakor za Italijo, so bili pridobljeni na spletni strani Evropske agencije za okolje (EEA).

Sloj, ki prikazuje **najprimernejša kmetijska območja**, je bil določen na podlagi podatkov o osnovni namenski rabi prostora (ONRP). Za del, ki sodi pod območje Italije, so bili podatki pridobljeni iz CLC (Corine Land Cover), kjer se je skupno 44 kategorij strnilo v 7 splošnih kategorij. Končno so bila na karti prikazana samo najprimernejša kmetijska območja; v to kategorijo sodijo njive, travniki, pašniki in trajni nasadi (oljčniki, vinogradi, intenzivni in ekstenzivni sadovnjaki in ostali trajni nasadi).

Na karti so prikazana tudi vsa **funkcionalno degradirana območja**, ki so večja od 1 ha in so pretežno opuščena (od 50-99 %) ali povsem opuščena. Največja gostota FDO je na območju Vipavske doline (v Ajdovščini in Vipavi), med njimi pa prevladujejo industrijska in obrtna opuščena območja.

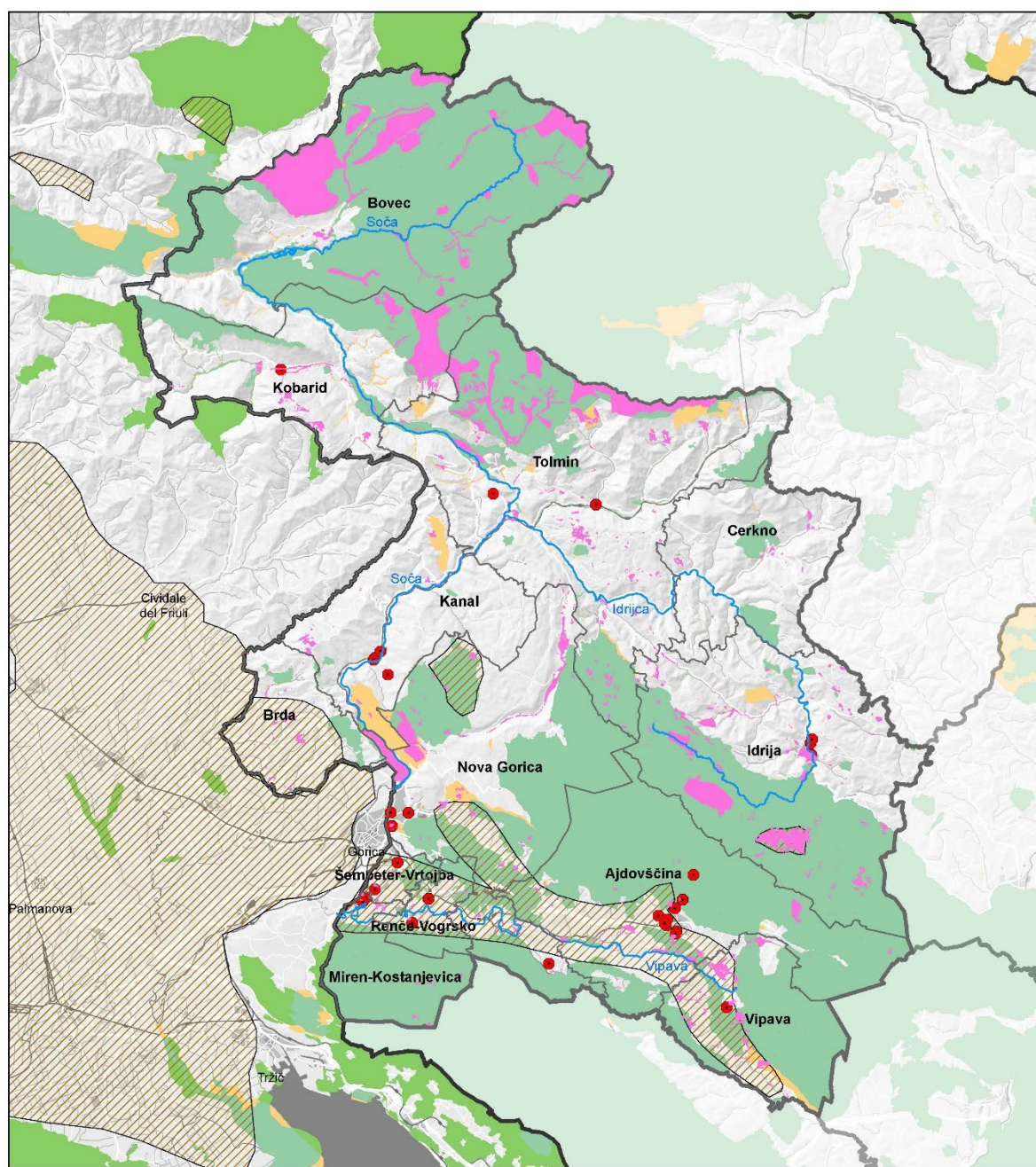
Območja naravnih in kulturnih znamenitosti, kot so prikazana na karti, so bila določena na podlagi največje stičnosti naravnih in kulturnih vrednot na območju regije. S tem slojem je torej pokazano kje je največja gostota, kjer se prekrivajo tako naravne vrednote (npr. območje Idrijskega hribovja, Banjšic, Nanosa, širše območje Kanina, jame, geomorfološke, drevesne, zoološke in druge naravne vrednote), kot območja kulturne dediščine (Idrija, 1. svetovna vojna itd.).

Prikazani so tudi 3 za regijo pomembnejši vodotoki – to so **reke** Soča, Vipava in Idrijca. Soča je izpostavljena predvsem zaradi njenega turističnega in energetskega potenciala, Idrijca ravno tako zaradi turističnega potenciala, reka Vipava pa je pomembna predvsem iz vidika kmetijstva, pri čemer vodo uporabljajo za namakanje.

Snovanje karte je potekalo v več fazah – od inkubacijske, kjer so bile na podlagi prebrane literature zbrane ideje za zasnovo karte, do faze konkretnega zbiranja primernih podatkov. Na metodoloških listih so prikazane posamične karte za vsakega izmed slojev, ki je bil potem v predružačeni obliki prikazan na končnem izdelku – karti o zasnovi zelenega sistema.

Največji izziv pri izdelavi je predstavljala obsežna količina različnih prostorskih podatkov, ki jih je bilo potrebno izbirati in razvrščati tako, da so bili iz njih lahko narejeni pregledni kartografski sloji oziroma uporabno in dovolj informativna karta. Nekaj težav je bilo tudi pri usklajevanju podatkov s sosednjo (italijansko) regijo, predvsem z razvrščanjem namenske rabe tal v kategorije, saj so te določene drugače, prilagoditi pa jih je bilo potrebno slovenski klasifikaciji.

Slika 5: Zasnova zelenega sistema.

Goriška regija

Zasnova zelenega sistema

Pripravljalca
Oddelek za geografijo, FF, UL

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

Naročnik
Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija

Legenda

Zavarovana območja	Funkcionalno degradirana območja
Natura 2000	Območja naravnih in kulturnih znamenitosti
Območja varovanja narave	Reke
Najprimernejša kmetijska območja	

Viri: EEA, 2016; EEA, 2020; EEA, 2021; GURS, 2008; GURS, 2019; GURS, 2021; ARSO 2021

3.5. Prostorski sloji na italijanski strani meje

Največji problemi, ki so bili zaznani pri pridobivanju podatkov za italijansko stran so med drugim bili nepoznavanje italijanskih GIS baz podatkov. Problem je bila tudi dostopnost podatkov, saj je zelo veliko podatkov plačljivih ali pa je za njih treba zaprositi (niso javno dostopni). Problem je bila tudi sama ustreznost podatkov, saj v Italiji ne uporabljajo istih klasifikacij kot v Sloveniji, zato podatki med seboj niso bili kompatibilni. Potrebno je bilo tudi preverjanje institucij, ki so zajele podatke (če so zajeti podatki relevantni, tehnično pravilno zajeti in vneseni). Tu si je bilo moč lahko pomagati z uporabo spletnih iskalnikov (Google, Google Maps, Openstreetmap), ki so služili kot osnovni vir pri lociranju dejavnosti v Italiji pri slojih za katere ni bilo pridobljenih uradnih podatkov. Podatki pridobljeni na ta način so bili preverjeni preko iskalnikov, da se je lahko potrdilo, da storitev, ki jo je našel zemljevid res obstaja (dvojna verifikacija podatkov se je v tem primeru zdela smiselna zaradi preverjanja resničnosti podatkov). V Italiji številni sloji preveč natančno opredeljujejo posamezno vsebino, zato je bilo potrebno določene vsebine izločiti ali pa prekategorizirati, da je bila mogoča primerjava s Slovenijo. Velik problem je predstavljala tudi projekcija samih podatkov, saj Slovenija in Italija uporabljata vsaka svojo projekcijo, zato je bilo med državama potrebno usklajevati projekcije (Italijanskim podatkom je bila spremenjena projekcija v slovensko). Slojev, ki bi bili sinhronizirani med Italijo in Slovenijo je bilo zelo malo, prav tako je bilo malo podatkov ustreznih na ravni EU 27. Kot zadnji problem bi izpostavili še to, da je Furlanija-julijska krajina na ravni NUTS 2, Goriška regija pa na ravni NUTS3. Posledično je bilo potrebno območje Furlanije-julijske krajine zmanjšati, da se je lahko pridobilo prostorsko izenačitev med regijama.

3.6. Usmeritve

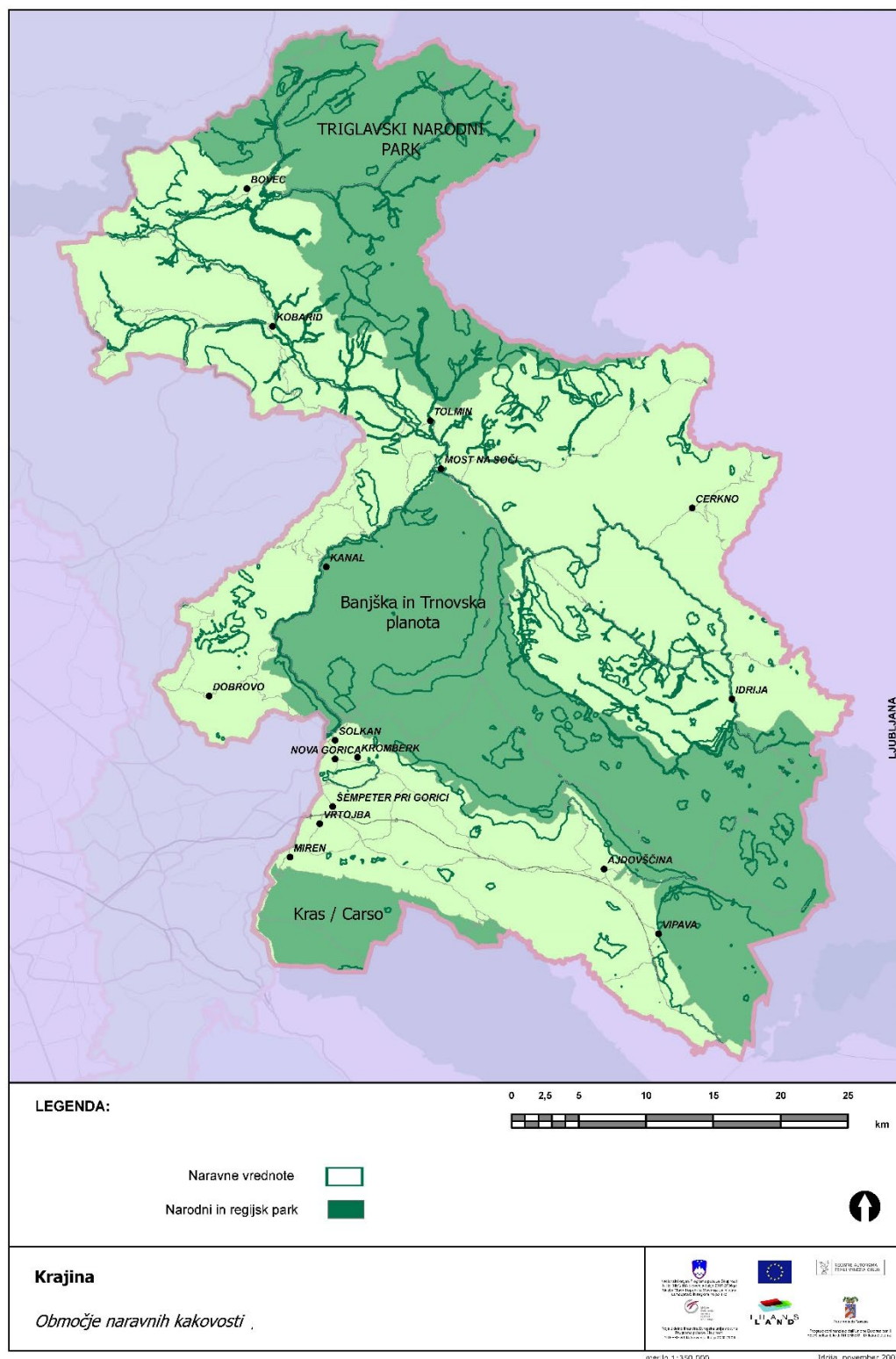
Na osnovi izkušenj ob obravnavi izbranih podatkovnih slojev za pripravo regionalnega prostorskega plana za Goriško regijo izpostavljamo naslednje potrebe in usmeritve pri pripravi strokovnih analiz in podlag:

- potrebno je pripraviti komunikacijski načrt glede pridobivanja podatkov,
- takoj je potrebno začeti z izdelavo analize in ocene stanja v prostoru v posameznih regijah,
- opredeliti je potrebno nabor vseh obveznih strokovnih podlag ter omogočiti, da regije glede na specifično prostorsko problematiko opredelijo dodaten nabor potrebnih strokovnih podlag,
- nosilci urejanja prostora naj pripravijo strokovne podlage za svoje področje,
- pripravi naj se minimalni nabor kazalnikov za oceno stanja v regijah,
- priprava za regijo specifičnih strokovnih podlag (vključno z urbanistično zasnovo in krajinsko zasnovo) je dolgotrajno opravilo, zato naj se z njihovo izdelavo začne čim prej,
- »pogled preko meje« (regije in države v primeru obmejnih regij) je potreben; zaradi metodoloških in vsebinskih izzivov povezanih s pridobivanjem prostorskih slojev v sosednjih državah, naj država sistematično pridobi potrebne strokovne podlage iz sosednjih držav,
- opredeliti metodo, kako razvojne usmeritve iz regionalnih razvojnih programov prostorsko prikazati za potrebe vključitve v RPP.

Ugotoviti, ali je izdelava kartografske podlage v M 1:100.000 nujna za potrebe RPP

Glede na preveritev priporočenih meril za izdelavo grafičnega dela RPP na podlagi Navodil ter izkušenj projekta Transland, kjer je bilo merilo kartografskih podlag sicer 1: 350.000, ugotavljamo, da merilo 1:250.000 ustreza za potrebe RPP.

Slika 6: Primer karte v projektu Transland – Zasnova krajine.

Viri in literatura

- Bergfex, 2021. Smučišča Goriška. URL: <https://www.bergfex.si/goriska/> (citirano 5. 1. 2022).
- EEA [European Environment Agency], 2016. European Digital Elevation Model (EU-DEM), version 1.1.
- EEA [European Environment Agency], 2018. CORINE Land Cover 2018.
- EEA [European Environment Agency], 2020. The European network of protected sites.
- EEA [European Environment Agency], 2021. NATURA 2000.
- GIAM ZRC SAZU [Geografski inštitut Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti]. 2016. Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in gospodarskega pomena. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Urbani-razvoj/b1debbb47c/policentricno_omrezje.pdf (citirano 5. 1. 2022).
- GURS [Geodetska uprava Republike Slovenije], 2008. Evidenca državne meje.
- GURS [Geodetska uprava Republike Slovenije], 2019. Državna pregledna karta merila 1: 250.000 v vektorski obliki (DPK 250V).
- GURS [Geodetska uprava Republike Slovenije], 2020. Register zemljepisnih imen.
- GURS [Geodetska uprava Republike Slovenije], 2021. Register prostorskih enot.
- MIZŠ [Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport], 2021. Evidenca zavodov in programov.
- MKGP [Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano], 2021a. RABA Grafični podatki RABA za celo Slovenijo.
- MKGP [Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano], 2021b. RABA Grafični podatki RABA (shape) za verzije: 2002, 2005, 2009, 2012, 2014, 2017 in 2020.
- MOP [Ministrstvo za okolje in prostor], 2019. Goriška regija – Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGRT/Dokumenti/DRR/Tema-spodbujanje-regionalnega-razvoja/Smernice-za-pripravo-strategij-razvoja-regije_Goriska.pdf (citirano 24. 12. 2021).
- MOP [Ministrstvo za okolje in prostor], 2021. Generalizirana namenska raba prostora.
- MZ [Ministrstvo za zdravje], 2015. Pravilnik o službi nujne medicinske pomoči, priloga 1.
- NVOP [Regionalno stičišče nevladnih organizacij Severne Primorske / Goriške (razvojne) regije], 2021. Občine in Upravne enote.
- Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, 2020. Baza funkcionalno razvrstjenih območij.
- Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo, 2016. Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor Direktorat za prostor, graditev in stanovanja. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/Opredelitev_in_dolocitev_prednostnih_obmocij_za_stanovanjsko_oskrbo.pdf (citirano 27. 11. 2021).
- Perpar, A., 2014. Ključni dejavniki razvojne uspešnosti podeželskih območij v Sloveniji. Doktorska disertacija. Ljubljana: Biotehniška fakulteta. URL: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=129245&lang=slv> (citirano 4. 1. 2022).
- Slo-link, 2021. Muzeji, galerije – Goriška, primorska.

- SPRS 2050 [Strategija prostorskega razvoja Slovenije], osnutek dokumenta v javni razpravi, 2020. Ministrstvo za okolje in prostor. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/SPRS-2050_gradivo-za-javno-razpravo.pdf (citirano 20. 12. 2021).
- SURS [Statistični urad Republike Slovenije], 2020a. Delovno aktivno prebivalstvo (brez kmetov) po občinah prebivališča in občinah delovnega mesta po spolu, občine, Slovenija, letno. URL: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0723405S.px> (citirano 5. 1. 2022).
- SURS [Statistični urad Republike Slovenije], 2020b. SiStat, Turizem.
- SURS [Statistični urad Republike Slovenije], 2021. Prebivalstvo po spolu in po starosti, naselja, Slovenija, letno. URL: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px> (citirano 27. 11. 2021).
- UI [Urbanistični inštitut Republike Slovenije], 2020. Pregledovalnik baze poslovnih con in subjektov inovativnega okolja.
- VSRS [Vrhovno sodišče Republike Slovenije], 2021. Seznam sodišč.
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN), 2022. Zavarovana območja. URL: <https://zrsvn-varstvonarave.si/kaj-varujemo/zavarovana-obmocja/> (citirano 10. 1. 2022).
- Zavodnik Lamovšek, A., Drobne, S., 2017. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 - Sklop 1: funkcionalna urbana območja. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-razvoj/SPRS/2695ec504c/funkcionalna_urbana_obmocja_zakljucki.pdf (citirano 28. 11. 2021).
- Živi z Naturo 2000, 2022. Natura 2000. URL: <http://www.natura2000.si/natura-2000/> (citirano 10. 1. 2022).

Priloge

- 1. Šifranti**
- 2. Karte**
- 3. Metodološki listi**

Priloge so poročilu priložene v ločenem dokumentu, naloženem na Share Point-u.